

JULIANE KOKOTT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2008. szeptember 4. ¹

I – Bevezetés

1. A House of Lords azt a kérdést terjeszti a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra, hogy a választottbírói megállapodások érvényre juttatását szolgáló perlési tilalmak (*anti-suit injunctions*) összeegyeztethetők-e a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelettel (a továbbiakban: 44/2001 rendelet).²

2. A Turner-ügyben³ a Bíróság más összefüggésben már kimondta, hogy a perlési tilalmak ellentétesek a Brüsszeli Egyezményvel.⁴ Az említett ügyben az Egyesült

Királyság *állami* bírósága előtt folyamatban lévő perben részt vevő fél számára tiltották meg, hogy egy másik részes állam bírósága előtt eljárást indítson, vagy folytassa azt. Jelen ügyben a Bíróságnak arról kell döntenie, hogy a perlési tilalmak akkor is megengedhetlenek minősülnek-e, ha azok a választottbírói eljárás védelmét szolgálják.

3. Az Egyesült Királyságban ugyanis a bíróságok a Turner-ügyben hozott ítéletet követően továbbra is perlési tilalmat állapítanak meg akkor, ha véleményük szerint a felek egyike egy másik tagállam bírósága előtt indított kereset révén az Egyesült Királyságban székhellyel rendelkező választottbírói joghatóságát megalapozó választottbírói megállapodást sért.⁵ Az Egyesült Királyság bíróságainak álláspontja szerint a Turner-ügyben hozott ítélet nem áll ellentétben e gyakorlattal, mivel a 44/2001 rendelet a választottbíráskodásra nem alkalmazható.

1 – Eredeti nyelv: német.

2 – HL L 12., 2001.1.16., 1. o.; magyar nyelvű kiadása 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.

3 – A C-159/02. sz. Turner-ügyben 2004. április 27-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-3565. o.).

4 – A Dán Királyság, Írország, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága csatlakozásáról szóló, 1978. október 9-i egyezmény (HL L 304., 1. o. és – módosított szöveg – 77. o.), a Görög Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1982. október 25-i egyezmény (HL L 388., 1. o.), és a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1989. május 26-i egyezmény (HL L 285., 1. o.) módosított, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény (HL 1972. L 299., 32. o.).

5 – Lásd a Through Transport Mutual Insurance Association (Eurasia) Ltd kontra India Assurance Co Ltd ügyet (Lloyd's Rep 2005., I., 67. o.).

II – Jogi háttér

A – A New York-i Egyezmény

4. Az Európai Közösség valamennyi tagállama részese a külföldi választottbírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 1958. június 10-i New York-i Egyezménynek (a továbbiakban: New York-i Egyezmény).⁶

5. A New York-i Egyezmény I. cikkének (1) bekezdésében határozza meg a tárgyi hatályt:

„A jelen Egyezmény természetes vagy jogi személyek között felmerült viták tárgyában hozott olyan választottbírósági határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozik, amelyeket más Állam területén hoztak, mint amelyben e határozatok elismerését és végrehajtását kérik. [...]”

6 – A külföldi választottbírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 1958. június 10-i New York-i ENSZ-Egyezmény, United Nations Treaty Series (UNTS), 330. kötet, 3. o. A részes államok listájára vonatkozóan lásd: www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention_status.html.

6. A New York-i Egyezmény II. cikke értelmében:

„(1) Valamennyi Szerződő Állam elismeri az olyan írásbeli megállapodást, amelyben a felek arra vállalnak kötelezettséget, hogy meghatározott – akár szerződéses, akár szerződésen kívüli – jogviszonyból keletkezett vagy keletkezhető összes vagy valamely jogvita esetére választottbíróság döntésének vetik alá magukat, feltéve, hogy a jogvita tárgya választottbírósági eljárás útján eldönthető.

(2) [...]

(3) Az egyik fél kérelmére bármely Szerződő Állam bírósága választottbírósági eljárásra utasítja a feleket, ha olyan ügyben indítottak pert előtte, amelynek tárgyában a felek a jelen cikk értelmében megállapodást kötöttek, kivéve ha megállapítja, hogy az említett megállapodás semmis, hatálytalan vagy nem teljesíthető.”

7. A New York-i Egyezmény V. cikke a választottbírósági határozatok elismerését és végrehajtását, különösen pedig azokat a feltételeket szabályozza, amelyek mellett egy választottbírósági határozat elismerése és végrehajtása kivételesen megtagadható. E feltételek körébe tartozik a választottbíróság előtti eljárásban részes valamely fél cselekvőképességének az e

félre irányadó jog szerinti hiánya, a választottbírói megállapodásnak a felek által kikötött jog, illetve ilyen kikötés hiányában annak az országnak a joga szerinti érvénytelensége, amelyben a választottbírói határozatot hozták, a meghallgatáshoz való jog elvének azon ország joga szerinti megsértése, amelyben a választottbírói eljárás zajlott, és a választottbírói kikötés tárgyi hatályának túllépése. Az elismerés és a végrehajtás megtagadható továbbá akkor is, ha annak az országnak a joga szerint, amelyben az elismerést és végrehajtást kérik, a vita tárgya választottbírói útra nem tartozhat, vagy ha az elismerés vagy végrehajtás ennek az országnak a közrendjébe ütközne.

(15) A harmonikus jogalkalmazás érdekében a párhuzamos eljárások lehetőségét el kell kerülni, és biztosítani kell, hogy ne hozzanak egymással összeegyeztethetetlen határozatot két tagállamban. Világosan és hatékonyan kell szabályozni a perfüggőség és az összefüggő eljárások megoldását [...]. [...]

(16) Az igazságszolgáltatás iránt a Közösségben táplált kölcsönös bizalom azt indokolja, hogy a tagállamokban hozott határozatokat – a vitás eseteket kivéve – automatikusan, bármilyen külön eljárás nélkül elismerjék.

B – A 44/2001 rendelet

8. A 44/2001 rendelet (14), (15), (16) és (25) preambulumbekzdése értelmében:

[...]

„(14) A felek szerződéses szabadságát – a biztosítási, fogyasztói és munkaszerződések kivételével, amelyeknél a joghatósággal rendelkező bíróság meghatározása tekintetében csak korlátozott szerződéses szabadság engedhető meg – az e rendeletben megállapított kizárólagos joghatósági okok figyelembevételével tiszteletben kell tartani.

(25) A tagállamok által vállalt nemzetközi kötelezettségek tiszteletben tartása érdekében e rendelet nem érinti azokat az egyes különös jogterületen megkötött egyezményeket, amelyeknek a tagállamok részesei.”

9. A rendelet 1. cikke a hatályát a következő [...] képpen határozza meg:

„(1) E rendeletet polgári és kereskedelmi ügyekben kell alkalmazni a bíróság jellegére való tekintet nélkül. E rendelet nem terjed ki különösen az adó-, vám- vagy közigazgatási ügyekre.

(2) E rendelet nem vonatkozik:

[...]

d) választott bíraskodásra.

[...]”

10. A rendelet 5. cikke határozza meg a jogellenes károkozással kapcsolatos ügyek tekintetében irányadó joghatósági okot:

„Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban perelhető:

3. jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet; [...]”

11. Meg kell említeni a rendelet egymásnak ellentmondó határozatok elkerülését célzó rendelkezéseit is. A rendelet 27. cikke a kettős perfüggőség esetére a következőket írja elő:

„Amennyiben azonos jogalpból származó, azonos felek között folyamatban lévő eljárásokat különböző tagállamok bíróságai előtt indítottak, a később megkeresett bíróság az elsőként megkeresett bíróság joghatósága megállapításáig hivatalból felfüggeszti az eljárást.”

12. Az összefüggő eljárások keretében hozandó egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése érdekében a rendelet 28. cikke – kiegészítésképpen – a következőket írja elő:

„(1) Amennyiben összefüggő eljárások különböző tagállamok bíróságai előtt vannak folyamatban, a később megkeresett bíróság felfüggesztheti az eljárást.

(2) Amennyiben ezen eljárások első fokon vannak folyamatban, minden később megkeresett bíróság valamely fél kérelmére joghatóságának hiányát is megállapíthatja, amennyiben az említett peres eljárásokra az elsőként megkeresett bíróság rendelkezik joghatósággal, és joga az eljárások egyesítését lehetővé teszi.

(3) E cikk alkalmazásában a keresetek akkor tekintendők összefüggőnek, ha olyan szoros kapcsolat áll fenn közöttük, hogy az elkülönített eljárásokban hozott, egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése végett célszerű azokat együttesen tárgyalni és róluk együtt határozni.”

C – Az alkalmazandó nemzeti jog

13. A perlési tilalom angol jogbeli alapja az 1981. évi Supreme Court Act 37. szaka-

szának (1) bekezdése, amelynek értelmében: „A High Court határozat útján [...] minden olyan esetben hozhat (ideiglenes vagy végleges) intézkedést, amelyben ez számára helyénvalónak tűnik.” Az 1996. évi Arbitration Act 44. szakaszának (1) bekezdése és 44. szakasza (2) bekezdésének e) pontja a választottbírósági megállapodások védelmét szolgáló anti-suit injunction tekintetében rögzíti, hogy a nemzeti bíróságok ugyanolyan ideiglenes intézkedéseket rendelhetnek el, mint amilyeneket a bírósági eljárásokban.

14. Az anti-suit injunction címzettje egy külföldi eljárás tényleges vagy lehetséges felperese. Az anti-suit injunction a címzettjének megtiltja, hogy az eljárást külföldi bíróság előtt indítsa meg vagy folytassa. Ha az ellenérdekű fél nem tartja be a perlési tilalmat, a bíróság megsértése (*contempt of court*) miatt büntetőeljárás indulhat ellene. Ez súlyos szankciókat vonhat maga után, például kényszerítő elzárást vagy az Egyesült Királyságban található vagyont elkobzását. Ezenfelül fennáll a veszélye annak, hogy a brit bíróságok az anti-suit injunction megsértésével hozott külföldi határozatokat nem ismerik el, és nem hajtják végre.⁷

⁷ – Lásd a Toepfer International GmbH kontra Molino Boschi (Q.B.D.) ügyet (Lloyd's Rep 1996, 1., 510. o., C.L.C. 1996., 738. o., LL.Pr. 1997, 133. o.); a Philip Alexander Securities and Futures Limited kontra Bamberger (Court of Appeal) ügyet (1LPr 1997, 73. o.; CLC 1996., 1757. o.).

III – A tényállás, az előzetes döntéshozatal iránti kérelem és a Bíróság előtti eljárás

15. 2000 augusztusában a Front Comor, a West Tankers Inc tulajdonában lévő, és az Erg Petrol SpA által bérelt hajó az olaszországi Siracusában az Erg Petrol tulajdonában álló mólónak ütközött, és abban károkat okozott. A hajóbérelti szerződés egy választottbíróági megállapodást is tartalmazott, amelynek értelmében a szerződésből eredő minden vitás ügyet egy londoni választottbíróóság elé kell vinni. A felek megállapodtak továbbá az angol jog alkalmazásában.

16. Az Erg Petrolt a Riunione Adriatica di Sicurtà SpA, 2007. október 1-je óta Allianz SpA, és a Generali Assicurazioni Generali (a továbbiakban: Allianz és társa) biztosította, és részére a biztosítási összeg mértékéig megtérítették az ütközés okozta károkat. Az e mértéket meghaladó károkat az Erg Petrol egy londoni választottbíróóság előtt érvényesítette a West Tankersszel szemben.

17. 2003. július 30-án az Allianz és társa keresetet nyújtott be a West Tankersszel szemben egy siracusai bíróság előtt az általuk az Erg Petrol számára biztosítási szolgáltatás címén kifizetett összeg megtérítése iránt. Az olaszországi bíróság előtti eljárásban releváns felelősségi kérdések lényegében megegyeznek

a választottbíróági eljárásban releváns kérdésekkel. Mindkét ügy központi kérdése az, hogy a West Tankers hivatkozhat-e felelősségét kizáró körülményként a bérelti szerződés 19. pontja vagy az úgynevezett Hágai Szabályozások⁸ szerinti navigációs hibára.

18. 2004. szeptember 10-én a West Tankers keresetet nyújtott be az Allianz és társa ellen a High Court előtt az Egyesült Királyságban annak megállapítása iránt, hogy a siracusai eljárás tárgyát képező jogvita a bérelti szerződésből ered, és a törvényi engedmény alapján perelő Allianz és társa ennélfogva kötvé van a választottbíróági megállapodáshoz. A West Tankers ezenkívül azt kérte a High Courttól, hogy hozzon ideiglenes intézkedést, amellyel az alpereseket eltiltja attól, hogy a választottbíróágtól eltérő másik bíróság előtt folytassanak eljárást, és hogy különösen a siracusai eljárást folytassák.

19. A High Court utalt arra, hogy a Turner-ügyben hozott ítélet a választottbíróági megállapodások védelmét szolgáló perlési tilalmakat a Court of Appeal ítélkezési gyakorlata⁹ szerint nem zárja ki, és a kérelmeknek helyt adott.

8 – A *Protocol to Amend the International Convention for the Unification of Certain Rules of Law relating to Bills of Lading (Visby-Rules)* (Brüsszel, 1968. február 23.) és a *Protocol amending the Convention, as amended by the Protocol of 23 February 1968* (Brüsszel, 1979. december 21.) (UNTS 1412. kötet, 127. o. [23643. sz.]) alapján módosított *International Convention for the Unification of Certain Rules of Law relating to Bills of Lading* (a tengeri hajóelismervényekre vonatkozó szabályok egységesítéséről szóló nemzetközi egyezmény) (Brüsszel, 1924. augusztus 25.).

9 – A Through Transport Mutual Insurance Association (Eurasia) Ltd kontra New India Assurance Co Ltd ügy (Lloyd's Rep 2005., 1., 67. o.).

20. Az e határozattal szemben benyújtott jogorvoslatot elbíráló House of Lords 2007. február 21-i végzésével a következő kérdést terjesztette elő előzetes döntéshozatalra:

A – *A Turner-ügyben hozott ítélet*

A 44/2001/EK rendelettel összeegyeztethető-e, ha valamely tagállam bírósága olyan határozatot fogad el, amellyel megtiltja valakinek, hogy egy másik tagállamban eljárást indítson vagy folytasson, azzal az indokolással, hogy az ilyen eljárás választottbírósági megállapodást sértene?

23. A Turner-ügyben hozott ítéletben a Bíróság úgy döntött, hogy a perlési tilalomnak egy másik tagállam bírósága előtti eljárás vonatkozásában történő elrendelése akkor is ellentétes a Brüsszeli Egyezményvel, ha a külföldi eljárást a felek egyike rosszhiszeműen azért folytatja, hogy a már folyamatban lévő eljárást akadályozza.

21. A Bíróság előtti eljárásban az alapeljárársban részes felek, Franciaország és az Egyesült Királyság Kormánya, valamint az Európai Közösségek Bizottsága is előterjesztette észrevételeit.

24. Ennek indokolásaként a Bíróság lényegében a kölcsönös bizalom elvére támaszkodik, amely elv a Brüsszeli Egyezmény rendszerének alapját képezi.¹⁰ Szó szerint a következőket fejtí ki:

IV – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

22. Kapcsolódva a Turner-ügyben hozott ítélethez a House of Lords az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésével azt kívánja tisztázni, hogy az anti-suit injunction akkor is összeegyeztethetetlen-e a 44/2001 rendelettel, ha azt olyan jogvita kapcsán bocsátják ki, amelyet a felek választottbíráskodásnak vetettek alá.

„Mindenekelőtt utalni kell arra, hogy a Brüsszeli Egyezmény a részes államok által egymás jogrendszerei és igazságszolgáltatási szervei iránt tanúsított bizalomra épül. Ez a kölcsönös bizalom tette lehetővé a joghatóságok kötelező rendszerének bevezetését, amelyet az egyezmény hatálya alá tartozó összes bíróságnak be kell tartania, és azt, hogy a részes államok a bírósági határozatok

¹⁰ – Lásd ehhez különösen a 44/2001 rendelet jelen indítvány 8. pontjában hivatkozott (16) preambulumbekkezdését.

elismerésére és végrehajtására irányuló egyszerűsített eljárás érdekében kölcsönösen lemondjanak a külföldi határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó belső szabályokról.¹¹

25. Ezzel a Bíróság a Gasser-ügyben hozott ítélethez¹² kapcsolódik, amelyben arra a kérdésre kellett választ adnia, hogy a másodikként megkeresett bíróságnak a valamely másik részes államban beállt perfüggőség okán akkor is fel kell-e függesztenie az eljárást a Brüsszeli Egyezmény 21. cikke alapján (azonos a 44/2001 rendelet 27. cikkével), ha a később megkeresett bíróság véleménye szerint az elsőként megkeresett bíróság egy joghatósági megállapodás alapján nyilvánvalóan nem rendelkezik joghatósággal. A Bíróság azokban az esetekben is elutasította a *lis-pendens* szabály alóli kivételek megengedhetőségét, amelyekben az elsőként megkeresett bíróság előtt a joghatóság megállapítására irányuló eljárás elhúzódik, és e bíróság előtt esetleg csak perelhúzás céljából indítottak keresetet. Az elsőként megkeresett bíróságnak magának kell megvizsgálnia joghatóságát. A később megkeresett bíróság csak akkor folytathatja az előtte folyamatban lévő eljárást, ha az elsőként megkeresett bíróság megállapította saját joghatóságának hiányát.¹³

26. A Bíróság a Turner-ügyben hozott ítéletben is utal arra, hogy a Brüsszeli Egyezmény – eltekintve a 28. cikk (1) bekezdésében

felsorolt kivételektől – nem teszi lehetővé, hogy egy bíróság egy másik részes állam bíróságának joghatóságát vizsgálja.¹⁴ Ha egy másik részes állam bírósága előtti eljárás megindítását vagy folytatását perlési tilalom akadályozza, az e bíróság joghatóságába történő beavatkozásnak minősül, ami összeegyeztethetetlen a Brüsszeli Egyezmény rendszerével, és aláássa annak hatékony érvényesülését.¹⁵ Ezen az sem változtat, hogy a tilalom címzettje a perbeli ellenfél, és nem közvetlenül a külföldi bíróság.¹⁶

B – A választottbírósági megállapodás érvényre juttatását szolgáló anti-suit injunction és a 44/2001 rendelet összeegyeztethetősége

27. A jelen ügy döntő kérdése, hogy a Turner-ügyben hozott ítélet ismertetett elvei alkalmazhatók-e a választottbírósági eljárás védelmét szolgáló anti-suit injunctionre.

28. Ennek nem akadálya, hogy a Turner-ügyben hozott ítéletet a Brüsszeli Egyezmény alapján hozták, míg a jelen ügyben időbeli szempontból a 44/2001 rendelet alkalmazandó. A rendeletnek ugyanis aktualizálnia

11 – A 3. lábjegyzetben hivatkozott Turner-ügyben hozott ítélet 25. pontja.

12 – A C-116/02. sz. Gasser-ügyben 2003. december 9-én hozott ítélet (EBHT 2003., I-14693. o.) 72. pontja.

13 – A 12. lábjegyzetben hivatkozott Gasser-ügyben hozott ítélet 54. és 73. pontja.

14 – A 3. lábjegyzetben hivatkozott Turner-ügyben hozott ítélet 25. és 26. pontja.

15 – A 3. lábjegyzetben hivatkozott Turner-ügyben hozott ítélet 27. és 29. pontja.

16 – A 3. lábjegyzetben hivatkozott Turner-ügyben hozott ítélet 28. pontja.

kell ugyan az Egyezményt, de egyúttal annak felépítését és alapelveit is meg kell őriznie,¹⁷ és biztosítani kell a folytonosságot.¹⁸ Így a szabályozás rendszerét és az annak alapját képező kölcsönös bizalom elvét meghatározó rendelkezések lényegében változatlanok maradtak.¹⁹

29. Kiváltképp nem változott az sem, hogy a választottbíráskodás nem tartozik a Brüsszeli Egyezmény, illetve a rendelet hatálya alá.²⁰ A választottbíráskodás fogalmának értelmezése során ezért az Egyezményhez kapcsolódó anyagokra, valamint a Bíróság ehhez fűződő ítélkezési gyakorlatára lehet támaszkodni.

30. A House of Lords éppen a választottbíráskodásnak a 44/2001 rendelet hatálya alól az 1. cikk (2) bekezdésének d) pontja általi kivételére tekintettel képviseli azt az álláspontot, miszerint a Turner-ügyben született ítélkezési gyakorlat a jelen esetre nem alkal-

mazható. A Turner-ügyben ugyanis a Bíróság a kölcsönös bizalom elvét kifejezetten az *Egyezmény hatálya alá tartozó* eljárásokra vonatkoztatta. A választottbíráskodás fogalmába nemcsak maga a választottbíróági eljárás, valamint a választottbíróági határozatok elismerése és végrehajtása tartozik bele, hanem minden olyan állami bírósági eljárás, amelynek tárgya a választottbíráskodás. Mivel az anti-suit injunction egy választottbíróági eljárás lefolytatását segíti elő, a kibocsátására irányuló eljárásra éppúgy vonatkozik a 44/2001 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének d) pontja szerinti kivétel.

1. A választottbíráskodásnak a 44/2001 rendelet hatálya alól történő kivételéről

31. A választottbíráskodás 44/2001 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének d) pontja szerinti fogalmának értelmezését megelőzően azt szükséges tisztázni, hogy mely eljárásra tekintettel kell a rendelet hatályát közelebből meghatározni.

32. A House of Lords, a West Tankers és az Egyesült Királyság Kormánya az anti-suit injunction kibocsátása tárgyában Angliában folyamatban lévő eljárást állítják előtérbe. Abból indulnak ki, hogy ezen eljárás nem állhat ellentétben a rendelettel, mert maga is a választottbíráskodásra vonat-

17 – Az Európai Közösségek Bizottságának a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló rendeletre tett 1999. július 14-i javaslata, COM(1999) 348. végleges, HL C 376. E, 1. o., 2.1. és 4.1. pont.

18 – Lásd a 44/2001 rendelet (19) preambulumbekendését.

19 – A Bíróság a 44/2001 rendelettel kapcsolatban ezidáig hozott döntéseiben ezért minden további nélkül hivatkozott a Brüsszeli Egyezményhez fűződő ítélkezési gyakorlatára annyiban, amennyiben a rendelkezések változatlanok maradtak (lásd a C-103/05. sz. Reisch Montage ügyben 2006. július 13-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-6827. o.] 22. pontját és a C-98/06. sz. Freeport-ügyben 2007. október 11-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-8319. o.] 23. és 39. pontját). A C-462/06. sz., Glaxosmithkline és társai ügyben 2008. május 22-én hozott ítélet (EBHT 2008., I-3965. o.) 15. és azt követő pontjaiban azonban a Bíróság nem így tett, mivel a munkaszerződésekre alkalmazandó rendelkezések módosultak.

20 – A 44/2001 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének d) pontja.

kozó kivétel alá esik.²¹ Úgy tűnik, hogy az eljáró bíróság ellenben nem tartja relevánsnak a perlési tilalom hatását a siracusai bíróság előtt folyamatban lévő eljárásra.

egy tagállam bíróságának a rendelet hatálya alá nem tartozó határozata egy másik tagállam bíróságát akadályozza a rendelet szerinti hatáskörei gyakorlásában.

33. E látásmód meglepő, mivel a Bíróság a Turner-ügyben hozott ítéletben az anti-suit injunctionnek éppen ezt a külföldi eljárásra gyakorolt hatását értékelte a Brüsszeli Egyezmény megsértéseként, mégpedig akkor is, ha elfogadjuk, hogy a perlési tilalom eljárási intézkedésként a maga részéről egyedül a nemzeti jog hatálya alá tartozik.²² Ennélfogva nem az a releváns, hogy az anti-suit injunction kibocsátására irányuló eljárás – jelen esetben az angol bíróságok eljárása – tartozik-e a rendelet hatálya alá, hanem az, hogy a perlési tilalom által érintett eljárás – jelen esetben a siracusai bíróság előtti eljárás – a rendelet hatálya alá tartozik-e.

35. Egy tagállam állami szervei a közösségi jog hatékony érvényesülését ugyanis akkor sem akadályozhatják, ha a közösségi jog által nem szabályozott joghatóságukat gyakorolják.²³ Így például megfelel az állandó ítélkezési gyakorlatnak, hogy az adót szabályozó nemzeti jogalkotónak akkor is tekintettel kell lennie az alapvető szabadságokra, ha a közvetlen adók szabályozása a tagállamok hatáskörébe tartozik.²⁴

34. A kölcsönös bizalom elvének megsértése – amelyre a Bíróság a Turner-ügyben hozott ítéletet döntően alapította – sem feltételezi, hogy mind a perlési tilalom elrendelésére irányuló eljárás, mind az ennek révén megakadályozandó eljárás a rendelet hatálya alá tartozik. A kölcsönös bizalom elve ezzel szemben már azáltal is megsérthető, hogy

36. A Bíróság a Hagen-ügyben hozott ítéletben a Brüsszeli Egyezmény vonatkozásában is megerősítette, hogy a nemzeti eljárási szabályok alkalmazása – az említett ügyben egy kereset megengedhetőségének feltételeiről volt szó – nem akadályozhatja az Egyezmény hatékony érvényesülését.²⁵ E tekintetben nem releváns, hogy a Hagen-ügyben

21 – A választott bíraskodás fogalmának értelmezése tekintetében a House of Lords a C-190/89. sz. Rich-ügyben 1991. július 25-én hozott ítéletre (EBHT 1991., I-3855. o.) és a C-391/95. sz. Van Uden-ügyben 1998. november 17-én hozott ítéletre (EBHT 1998., I-7091. o.) hivatkozik.

22 – A 3. lábjegyzetben hivatkozott Turner-ügyben hozott ítélet 29. pontja.

23 – Lásd a 3. lábjegyzetben hivatkozott Turner-ügyben hozott ítélet 29. pontját.

24 – Lásd a 446/03. sz. Marks & Spencer ügyben 2005. december 13-án hozott ítélet (EBHT 2005., I-10837. o.) 29. pontját, a C-196/04. sz., Cadbury Schweppes és Cadbury Schweppes Overseas ügyben 2006. szeptember 12-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-7995. o.) 40. pontját és a C-374/04. sz. Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation ügyben 2006. december 12-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-11673. o.) 36. pontját.

25 – A C-365/88. sz. Hagen-ügyben 1990. május 15-én hozott ítélet (EBHT 1990., I-1845. o.) 20. pontja. Lásd a 3. lábjegyzetben hivatkozott Turner-ügyben hozott ítélet 29. pontját is.

vitás rendelkezések nemzeti eredetűek voltak, és eleve egyáltalán nem tartoztak a Brüsszeli Egyezmény hatálya alá, míg a választottbíráskodás csupán ki van véve a rendelet hatálya alól.

37. Relevanciával sokkal inkább az bír, hogy a rendelet alkalmazandó-e arra az eljárásra, amellyel szemben a perlési tilalom irányul – jelen esetben tehát a Siracusában folyamatban lévő eljárásra. Ha nem így lenne, úgy a perlési tilalom nem akadályozhatná a rendelet érvényesülését.

38. A House of Lords, a West Tankers és az Egyesült Királyság Kormánya úgy vélik, hogy ha a felek szerződésben megállapodtak arról, hogy a szerződésből eredő vitás ügyeket kizárólag választottbírószám elé viszik, akkor e jogviszony az állami bíróságok joghatósága alól – kivéve a választottbírószám székhelyén működő bíróságok joghatóságát – kezdettől fogva teljesen ki van vonva. Ha ez a nézet megállná a helyét, akkor az állami bírósági eljárásra hatást gyakorló anti-suit injunctiót valóban nem a rendelet alapján kellene megítélni.

39. Hogy a választottbíráskodásra vonatkozó kivételt mindazonáltal valóban ilyen tág értelemben kell-e érteni, ősidők óta vitatott volt az angolszász és a kontinentális jogi iskolák között, amint arra már Dánia, Írország és az Egyesült Királyság csatlakozása alkal-

mából a Professor Dr. P. Schlosser által benyújtott jelentés is felhívta a figyelmet:

„A tárgyalások a Brüsszeli Egyezmény 1. cikke (2) bekezdése 4. pontjának értelmezése tekintetében e vonatkozásban két különböző és áthidalhatatlannak bizonyuló álláspont kialakulását eredményezték. Az egyik – elsősorban az Egyesült Királyság által képviselt – álláspont szerint e rendelkezés minden olyan vitás ügyre vonatkozik, amelynek eldöntésére érvényesen egy választottbírószám joghatóságát kötötték ki – ideértve a kikötött választottbírószám eljárással kapcsolatos valamennyi mellékügyet is. A másik vélemény – amelyet az EGK alapító tagjai képviseltek – az állami bíróságok előtti eljárásokat csak akkor tekinti a választottbíráskodás részének, ha azok már lezárt, folyamatban lévő vagy jövőbeli választottbírószám eljárással kapcsolatosak.”²⁶

40. E különböző felfogások befolyásolhatják azon határozatok elismerését és végrehajtását, amelyeket egy tagállam bírósága az elismerés

26 – A Dán Királyságnak, Írországnak, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról szóló egyezményhez, és annak a Bíróság általi értelmezéséről szóló jegyzőkönyvhöz történő csatlakozásáról szóló egyezményre vonatkozóan P. Schlosser által készített jelentés (HÍL 1979. C 59., 71. o.) 61. pontja. Lásd ehhez Darmon főtanácsnok C-190/89. sz. ügyben 1991. február 19-én ismertetett indítványának (EBHT 1991., I-3855. o.) 23. pontját és Léger főtanácsnok 21. lábjegyzetben hivatkozott Van Uden-ügyben 1997. június 10-én ismertetett indítványának 40. és azt követő pontjait.

államának bírósága szerint a választottbírósági kikötés figyelmen kívül hagyása mellett hozott meg.²⁷ Ezenfelül teljesen általánosan érintik azt a kérdést, hogy ki rendelkezik joghatósággal a választottbírósági kikötés érvényességének és hatályának vizsgálatára.

41. A House of Lords által előnyben részesített álláspont szerint egyedül maga a választottbíróság és a választottbíróság székhelyén működő, a választottbíróság munkáját segítő állami bíróságok rendelkeznek joghatósággal e kérdés tisztázására. Így a High Court a jelen ügy tárgyát képező alapeljárásban nem csak perlési tilalmat rendelt el, hanem ezenkívül azt is megállapította, hogy a vitás ügy a bérleti szerződésből ered. Megállapította továbbá a szerződésben ugyan nem részes, de a szerződésből rájuk átszállt igényekre hivatkozó biztosítóknak a választottbírósági kikötéséhez való kötöttségét.

42. A kontinentális megközelítés ellenben azt tartja mérvadónak, hogy a kártérítés iránti kereset alapvetően a 44/2001 rendelet hatálya alá tartozik, és hogy a rendelet 5. cikkének (3) bekezdése alapján a káresemény bekövetkezésének helye szerinti bírósággal – a választottbírósági kifogás fenntartásával – a siracusai bíróság rendelkezik joghatósággal. Ha az alperes ezen eljárásban jogosan emelne választottbírósági kifogást, akkor a bíróság a New York-i Egyezmény II. cikkének (3) bekezdése alapján köteles lenne az eljárást választottbírósági útra utalni.

43. A két nézet közötti döntő különbség tehát abban rejlik, hogy az első megközelítés a választottbíráskodásra vonatkozó kivételt tágan értelmezi: mihelyt egy választottbírósági megállapodás fennállására derül fény, a jogviszonyból eredő minden vitás ügy kizárólag választottbírósági útra tartozik, mégpedig tekintet nélkül az eljárás tárgyára. Csak a választottbíróság és az annak székhelyén működő bíróságok jogosultak a joghatóság vizsgálatára.

44. Az ellenvélemény elsősorban az eljárás tárgyára van figyelemmel. Ha az a 44/2001 rendelet hatálya alá esik, akkor az e rendelet alapján alapvetően joghatósággal rendelkező valamely bíróság jogosult az 1. cikk (2) bekezdésének d) pontja szerinti kivétel fennállását vizsgálni, és a választottbírósági kikötés érvényességét és alkalmazhatóságát megítélve az ügyet választottbírósági útra utalni vagy abban maga eljárni.

45. A 44/2001 rendelet 1. cikke (2) bekezdése d) pontjának szövege nem igazít el egyértelműen abban, hogy melyik értelmezést kell előnyben részesíteni. A választottbíráskodás fogalmának használatából azonban azt a következtetést lehet levonni, hogy ez alatt nem pusztán a tulajdonképpeni választottbírósági eljárást kell érteni, hanem az ezzel összefüggő, állami bíróságok előtti eljárások is ki lehetnek véve a rendelet hatálya alól.

27 – Lásd a 26. lábjegyzetben hivatkozott Schlosser-jelentés 62. pontját.

46. A Brüsszeli Egyezmény előrendelkezé- séhez kapcsolódó anyagok is ezt támasztják alá. A Jenard-²⁸ és az Evrigenis/Kerameus- jelentés²⁹ rávilágítanak a választottbíráskodás Brüsszeli Egyezmény hatálya alól annak ellenére történt kizárásának okaira, hogy az EGK–Szerződés a választottbíráskodást az akkori 220. cikkben (jelenleg EK 65. cikk a) pontjának második francia bekezdése) felsorolta. Ezt követően vették fel a választottbíráskodásra vonatkozó kivételt (1. cikk (2) bekezdésének 4. pontja) a Brüsszeli Egyez- ménybe, hogy az e területen már létrejött nemzetközi egyezményeket – mindenekelőtt a New York-i Egyezményt – tiszteletben tartsák.

47. A New York-i Egyezmény olyan rendel- kezéseket tartalmaz, amelyekre nem maguknak a választottbíráknak, hanem az adott államok bíróságainak kell figye- lemmel lenniük, például a peres felek választottbíróvási útra utasítását vagy a választottbí- rósági határozatoknak valamely részes állam bíróságai általi elismerését és végrehajtását szabályozó rendelkezéseket. Amint azt már a szövegezés is sugallja, a Brüsszeli Egyez- ményben részes felek tehát a tulajdonképpeni választottbíróvási eljárás után a választottbí- ráskodás területének egészét ki kívánták zárni, ideértve az állami bíróságok előtt megindított, a választottbíráskodással összefüggő eljárás- sokat is.³⁰

28 – A polgári és kereskedelmi ügyekben irányadó bírósági joghatóságról és a bírósági határozatok elismeréséről és végre- hjajtásáról, valamint a közokiratok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezményre vonatkozóan P. Jenard által készített jelentés (HL 1979., C 59., 1. o.) harmadik fejezete IV. szakaszának D pontja.

29 – A Görög Köztársaságnak a polgári és kereskedelmi ügyekben irányadó bírósági joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló EK-egyezményhez történő csatlakozá- sára vonatkozóan Evrigenis/Kerameus által készített jelentés (HL 1986. C 298., 1., 10. o.) 35. pontja.

30 – A 21. lábjegyzetben hivatkozott Rich-ügyben hozott ítélet 18. pontja és a 21. lábjegyzetben hivatkozott Van Uden- ügyben hozott ítélet 31. pontja.

48. A Schlosser-jelentés³¹ erre a következő eseteket említi példaként: a választottbírák kinevezésére és felmentésére, a választottbí- ráskodás helyének meghatározására vagy a választottbíróvási határozat meghozatalára nyitva álló határidő meghosszabbítására irányuló eljárás. A választottbíróvási szer- ződés érvényességét vagy érvénytelenségét megállapító vagy annak érvénytelensége alapján a feleket a választottbíróvási eljárás folytatásától való tartózkodásra kötelező bíró- sági határozatra sem terjed ki a Brüsszeli Egyezmény hatálya. A Brüsszeli Egyezmény nem vonatkozik továbbá a választottbíróvási határozatok hatályon kívül helyezése, módosít-ása, elismerése és végrehajtása iránti kérelmek tárgyában indított eljárásokra és az azokban hozandó döntésekre.³²

49. Azon eljárások tekintetében, amelyek tárgya a választottbíráskodás, Evrigenis és Kerameus³³ a következőt állapítják meg jelentésükben:

„Ellenben abból kell kiindulni, hogy az Egyez- mény hatálya alá tartozik azon választottbíró- sági szerződés érvényességének járulékos vizsgálata, amelyre a peres felek valamelyike azért hivatkozik, hogy megkérdőjelezze annak a bíróságnak a joghatóságát, amely előtt az Egyezmény alapján pert indítanak ellene.”

31 – A 26. lábjegyzetben hivatkozott Schlosser-jelentés 61. pontja.

32 – A 26. lábjegyzetben hivatkozott Schlosser-jelentés 64. és azt követő pontja.

33 – A 29. lábjegyzetben hivatkozott jelentés 35. pontja.

50. A Bíróság az eljárás tárgya és az előzetes kérdések közti ezen elhatárolással a Rich-ügyben hozott ítéletben³⁴ foglalkozott:

„Annak megállapítása során, hogy egy jogvita az Egyezmény hatálya alá tartozik-e, csak e jogvita tárgyát kell figyelembe venni. Ha egy jogvita annak tárgyára tekintettel – például egy választottbíró kinevezése – ki van zárva az Egyezmény hatálya alól, úgy egy bármilyen tartalmú, a bíróság által a jogvita eldöntése érdekében megválaszolandó előzetes kérdés léte nem indokolja az Egyezmény alkalmazását.”

51. A konkrét esetben az alperes azzal érvelt, hogy ténylegesen azon előzetes kérdés bír relevanciával, hogy létezik-e érvényes választottbíróvási megállapodás. A Bíróság véleménye szerint azonban sérti a jogbiztonság elvét, ha a kizárásra vonatkozó szabály alkalmazhatóságát a felek által bármikor felvethető előzetes kérdés lététől teszik függővé.³⁵

52. Amint azt a Bíróság a Van Uden-ügyben hozott ítéletben megerősítette, azt, hogy

valamely eljárás az Egyezmény, illetve a 44/2001 rendelet hatálya alá tartozik-e, a jogvita tárgyára tekintettel kell tehát megállapítani.³⁶

53. A siracusai bíróság előtti eljárásban az Allianz és társa egy rájuk átszállt – a biztosított Erg Petrolit a Front Comor kikötői mólóhoz ütközése folytán megillető – kártérítési igényt érvényesítenek. A jogvita tárgya tehát egy szerződésen kívüli (alkalmasint egyúttal szerződéses) károkozásból származó igény, amely a 44/2001 rendelet hatálya alá tartozik, nem pedig választottbíróvási útra.

54. A választottbíróvási kikötés fennállása és alkalmazandósága pusztán olyan előzetes kérdésnek minősül, amelyre a megkeresett bíróságnak a joghatósága vizsgálatának keretében kell választ adnia. Még ha e kérdést a választottbíráskodás területére tartozónak vélnénk is,³⁷ előzetes kérdésként ebben az esetben sem lenne hatással a tárgya

34 – A 21. lábjegyzetben hivatkozott Rich-ügyben hozott ítélet 26. pontja.

35 – A 21. lábjegyzetben hivatkozott Rich-ügyben hozott ítélet 27. pontja.

36 – A 21. lábjegyzetben hivatkozott Van Uden-ügyben hozott ítélet 33. és 34. pontja.

37 – A Rich-ügyben az alperes éppen azzal érvelt, hogy az adott előzetes kérdés az Egyezmény hatálya alá tartozik, és az eljárás egészének az Egyezmény hatálya alá kerülését eredményezi. A Bíróság az előzetes kérdést végül nem minősítette, mert e minősítés nem játszott volna szerepet az eljárásnak az Egyezmény hatálya alá vonása, illetve az alól történő kizárása szempontjából.

szerint a rendelet hatálya alá tartozó eljárás besorolására.³⁸ Nem szükséges választ adni tehát arra, hogy miként kell egy olyan eljárást értékelni, amelynek főtárgyát megfelelő megállapítások képezik.³⁹

55. Egyébként a New York-i Egyezményvel összhangban áll, ha az eljárás tárgya tekintetében a 44/2001 rendelet alapján joghatósággal rendelkező bíróság a választottbírósági kikötés létre és hatályára vonatkozó előzetes kérdést maga vizsgálja meg. A New York-i Egyezmény II. cikkének (3) bekezdése ugyanis az állami bíróságokat csak három feltétel fennállása esetén kötelezi arra, hogy a feleket választottbírósági eljárásra utasítsák:

- A jogvita tárgya egyáltalán alkalmas arra, hogy azt választottbírósági úton rendezzék. Ha nem ez a helyzet, akkor a New York-i Egyezmény II. cikkének (1) bekezdése alapján a szerződő állam (és bíróságai) nem köteles a választottbírósági megállapodás elismerésére.

- Egy szerződő állam bírósága előtt olyan ügyben indítottak pert, amelynek

38 – Lásd ebben az értelemben a 21. lábjegyzetben hivatkozott Rich-ügyben hozott ítélet 27. pontját.

39 – A 26. lábjegyzetben hivatkozott Schlosser-jelentés 64. pontja ezzel kapcsolatban a következőket rögzíti: „Még egy olyan bírósági határozatra sem lehet a Brüsszeli Egyezményt alkalmazni, amely egy választottbírósági megállapodás érvényességét vagy érvénytelenségét állapítja meg, vagy annak érvénytelenségére tekintettel a feleket a választottbírósági eljárás folytatásától való tartózkodásra kötelezi.” E részletet a Bíróság a 21. lábjegyzetben hivatkozott Van Uden-ügyben hozott ítélet 32. pontjában idézi.

tárgyában a felek e cikk értelmében megállapodást kötöttek.

- A megkeresett bíróság nem állapítja meg, hogy a megállapodás semmis, hatálytalan vagy nem teljesíthető.

56. A New York-i Egyezmény alapján a választottbírósági útra utalást megelőzően bármely megkeresett bíróság jogosult tehát arra, hogy e három feltétel fennállását ellenőrizze. Az Egyezményből nem szűrhető le, hogy e jogosultság egyedül a választottbíróságot illeti-e meg vagy a székhelyén működő állami bíróságokat is. Mivel a választottbíráskodásnak a 44/2001 rendelet hatálya alól történt kivétele azt a célt szolgálja, hogy a New York-i Egyezmény alkalmazása biztosítva legyen, a rendelet hatályára vonatkozó korlátozásnak sem szükséges az ezen Egyezményben előírtakon túllépnie.

57. A Gasser-ügyben hozott ítéletben a Bíróság elismerte, hogy egy később megkeresett bíróság akkor sem vághat elébe az ugyanabban az ügyben elsőként megkeresett bíróság által elvégzendő joghatósági vizsgálatnak, ha a később megkeresett bíróság joghatóságát kikötő megállapodás van érvényben.⁴⁰ Amint azt a Bizottság helytállóan kifejti, ebből az az általános elv vezethető le, hogy alapvetően valamennyi bíróság jogosult saját joghatóságát megvizsgálni (a

40 – A 12. lábjegyzetben hivatkozott Gasser-ügyben hozott ítélet 13. pontja.

hatáskör megállapítására vonatkozó hatáskör). A felek eltérő megállapodása – a Gasser-ügyben egy joghatósági megállapodás, jelen ügyben egy választottbírói megállapodás – a megkeresett bíróság e jogosítványát nem szünteti meg.

58. Ez magában foglalja a hivatkozott megállapodás érvényességének és hatályának mint előzetes kérdésnek a vizsgálatát. Ha a bíróságok akadályozva lennének a megfelelő előzetes kérdések megválaszolásában, akkor valamely fél pusztán azt állítva is kivonhatná magát az eljárás alól, hogy választottbírói megállapodás van érvényben. A megállapodást érvénytelennek vagy alkalmazhatatlannak tartó, és ezért a bíróságot megkereső felperes is el lenne zárva az állami bírósághoz való hozzáféréstől. Ez ellentétes a hatékony bírói jogvédelem elvével, amely az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az általános közösségi jogi jogelvek és a Közösségben védelemben részesített alapvető jogok körébe tartozik.⁴¹

59. A Van Uden-ügyben hozott ítéletből sem következik más. Ebben az ügyben a Bíróságnak egy olyan eljárásban elrendelt ideiglenes intézkedések tekintetében fennálló joghatóságról kellett állást foglalnia, amelynek főtárgyát választottbírói útra terelték. Ebben

41 – A 222/84. sz. Johnston-ügyben 1986. május 15-én hozott ítélet (EBHT 1986., 1651. o.) 18. és 19. pontja, a C-50/00. P. sz., Unión de Pequeños Agricultores kontra Tanács ügyben 2002. július 25-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-6677. o.) 39. pontja, valamint a C-432/05. sz. Unibet-ügyben 2007. március 13-án hozott ítélet (EBHT 2007., I-2271. o.) 37. pontja. A hatékony bírói jogvédelemhez való jog alapjogi biztosítása tekintetében lásd az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény (aláírva Rómában 1950. november 4-én) 6. és 13. cikkét, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (kihirdetve: Nizzában, 2000. december 7-én, HL C 364., I. o.) 47. cikkének (1) bekezdését.

az összefüggésben a Bíróság kifejtette, hogy a Brüsszeli Egyezmény értelmében nincs olyan állami bíróság, amely a jogvita főtárgya tekintetében joghatósággal rendelkezik, ha egy szerződésből eredő jogvitában a felek az állami bíróságok joghatóságát kizárták, és a jogvitát választottbírói útra utalták.⁴²

60. E kijelentés biztosan megállja a helyét. A választottbírói kizárólagos joghatóságának indokolása azonban éppen azt feltételezi, hogy létezik érvényes, az adott ügy tárgyára alkalmazható választottbírói megállapodás. Az, hogy az erre vonatkozó előzetes kérdések az állami bíróságok által nem vizsgálhatók, nem szűrhető le a Van Uden-ügyben hozott ítéletből.

61. Éppily kevésbé világos, hogy e vizsgálat jogát miért kizárólag magának a választottbírói bíróságnak kellene fenntartani, annak joghatósága ugyanis éppen úgy a választottbírói megállapodás érvényességétől és hatályától függ, mint egy másik tagállam állami bíróságának joghatósága. Az a tény, hogy a szerződésre alkalmazandó jogként a választottbírói székhelye szerinti jogot választották, nem teremthet a választottbírói számára kizárólagos jogalapot arra, hogy a választottbírói kikötést megvizsgálja. A másik tagállambeli bíróságnak – jelen esetben a siracusai bíróságnak – ugyanis elvileg lehetősége van külföldi jog alkalmazására, ami a nemzetközi magánjog terén egyébként sem ritka eset.

42 – A 21. lábjegyzetben hivatkozott Van Uden-ügyben hozott ítélet 24. pontja.

62. Végezetül le kell szögezni, hogy egy jogviszony pusztán amiatt nem kerül ki a 44/2001 rendelet hatálya alól, mert a felek választottbíróvási megállapodást kötöttek. A rendelet ezzel szemben akkor alkalmazandó, ha a hatálya kiterjed az eljárás tárgyára. Ettől függetlenül a megkeresett bíróság által ítélendő meg az arra vonatkozó előzetes kérdés, hogy egy választottbíróvási kikötésre tekintettel joghatóságának hiányát kell-e megállapítani, és az ügyet a New York-i Egyezménynek megfelelően választottbíróvási elé kell-e utalni. Egy olyan perlési tilalom, amely ilyen helyzetben a felek valamelyikének megtiltja, hogy egy tagállam állami bírósága előtt indítson vagy folytasson eljárást, a rendelet hatálya alá tartozó eljárásba avatkozik bele.

2. A választottbíróvási eljárás gyakorlati reálitásának megfontolásai mint igazoló okok?

63. A House of Lords véleménye szerint mindenekelőtt a választottbíróvási eljárásnak mint a kereskedelmi viták megoldási módjának a gyakorlati realitása követeli meg az angol bíróságoktól azt, hogy a választottbíráskodás elősegítése érdekében perlési tilamokat rendeljenek el.

64. Ezzel összefüggésben az eljáró bíróság kifejti, hogy az állami bíróságoknak tiszteltben kellene tartaniuk a feleknek a magánautonómiájuk keretében hozott, a vitás ügyeket választottbíróvási elé utaló döntését. A felek ki akarták zárni, hogy állami bíróságok előtti hosszadalmas eljárásokba bonyolódjanak. A választottbíróvási székhelyének kivá-

lasztása során a gazdasági szereplők tekintettel vannak arra, hogy a helyi bíróságok rendelkeznek-e a választottbíráskodást elősegítő hatékony eljárási eszközökkel. Más tagállamoknak jogában áll, hogy megfelelő eszközöket adjanak bíróságaik kezébe, és így vonzóbbá tegyék magukat mint lehetséges választottbíróvási székhelyeket.

65. Végezetül a House of Lords utal London versenyhátrányára más nemzetközi helyekkel – mint New York, Bermuda, Szingapúr – szemben, amelyet adott esetben akkor kellene elszenvednie, ha az angol bíróságok az e helyeken működő bíróságokkal ellentétben nem bocsáthatnának ki többé anti-suit injuncciót.

66. Hangsúlyozni kell mindenekelőtt, hogy pusztán gazdasági természetű indokok nem igazolhatják a közösségi jog megsértését.⁴³ Ellenben figyelembe lehet venni a rendelet értelmezése során a magánautonómia elvének biztosítását, amint azt a Bíróság a joghatóság

43 – Lásd az alapvető szabadságok korlátozásához: a C-288/89. sz. Collectieve Antennevoorziening Gouda ügyben 1991. július 25-én hozott ítélet (EBHT 1991., I-4007. o.) 10. pontját, a C-158/96. sz. Kohll-ügyben 1998. április 28-án hozott ítélet (EBHT 1998., I-1931. o.) 41. pontját, valamint a C-109/04. sz. Kranemann-ügyben 2005. március 17-én hozott ítélet (EBHT 2005., I-2421. o.) 34. pontját.

megállapodásokkal összefüggésben kiemelte,⁴⁴ és amint ezt ebben az összefüggésben a rendelet (14) preambulumbekzdése is hangsúlyozza. Még ha a választottbíráskodás – a joghatósági megállapodástól eltérően – nem is esik a rendelet hatálya alá, a szabályozás megalkotásának történetéből kitűnik, hogy a választottbíráskodásra vonatkozó nemzetközi szabályok érvényesülését a 44/2001 rendelet nem gátolhatja.⁴⁵

67. A jelen ügyben képviselt értelmezés azonban figyelemmel van a magánautonómiára, és a választottbíráskodás működését sem kérdőjelezi meg. A választottbíráskodás székhelyén kívül működő állami bíróság előtti eljárásra csak akkor kerül sor, ha a felek között nem vitatott az a kérdés, hogy a választottbíráskodás kikötés érvényes és az adott ügyre alkalmazandó-e. Ebben a helyzetben tehát éppen az nem tisztázott, hogy fennáll-e a felek egybehangzó akarata egy adott vitás ügy választottbíráskodási útra terelésére.

68. Ha az állami bíróság vizsgálata arra jut, hogy a választottbíráskodás kikötés érvényes és a jogvitára alkalmazandó, akkor a New York-i Egyezmény arra kötelezi, hogy az ügyet választottbíráskodási útra utalja. A választottbí-

rászkodás megkerülésének veszélye tehát nem áll fenn. Bizonyos, hogy az állami bíróság megkeresése újabb eljárási lépésnek minősül. Az említett okokból azonban az a fél, amelyiknek a véleménye szerint nem vonatkozik rá választottbíráskodási kikötés, nem zárható el a 44/2001 rendelet szerint joghatósággal rendelkező bíróságoktól.

69. Ha az adott esetben joghatósággal rendelkező állami bíróságokhoz a perlési tilalom miatt nem lehet fordulni, akkor ezenfelül annak a veszélye is fennáll, hogy e bíróságok a New York-i Egyezmény V. cikkére hivatkozva később megtagadják a választottbíráskodási határozat elismerését és végrehajtását. A perlési tilalom eljárásgazdaságossági szempontból is elégtelen eredményekre vezethet.

70. Igaz, hogy a választottbíráskodás, illetve egyrésztől a székhelyén működő állami bíróságok, másrésztől a rendelet alapján az eljárás tárgya szerint joghatósággal rendelkező más tagállambeli bíróságok a választottbíráskodási kikötés hatálya tekintetében eltérő döntésekre juthatnak. Ha mind a választottbíráskodás, mind az állami bíróság megállapítja joghatóságát, akkor akár egymástól eltérő érdemi döntések is szülehetnek, amint azt a House of Lords kiemeli.

71. A rendelet hatálya alá tartozó esetekben a két tagállamban hozott, egymással össze-

44 – Lásd a 23/78. sz. Meeth-ügyben 1978. november 9-én hozott ítélet (EBHT 1978., 2133. o.) 5. pontját és a C-387/98. sz. Coreck-ügyben 2000. november 9-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-9337. o.) 14. pontját.

45 – Lásd a fenti 46. pontot.

egyeztethetetlen döntéseket a lehető legnagyobb mértékben el kell kerülni. Két tagállam állami bíróságai közötti joghatósági összeütközés esetén a 44/2001 rendelet 27. és 28. cikke gondoskodik az összehangolásról, amint azt a francia kormány különösen hangsúlyozza. Mivel azonban a választottbíráskodás nem tartozik a rendelet hatálya alá, jelenleg hiányzik a választottbírók és az állami bíróságok joghatóságának összehangolását biztosító mechanizmus.

72. Egy egyoldalú perlési tilalom azonban nem alkalmas eszköz e helyzet feloldására. Különösen, ha más tagállamok is követnék az angol példát, és szintén perlési tilalmakat rendelnének el, kölcsönös tilalmak állnának fenn. Végül az a bíraskodás győzne, amelyik a

perlési tilalmak figyelmen kívül hagyását súlyosabb szankcióval tudja sújtani.

73. A helyzet ilyen kényszerítő eszközök révén történő megoldása helyett a jog is kínál megoldást. Orvoslást e tekintetben csak a választottbíráskodásnak a 44/2001 rendelet rendszerébe történő bevonása jelenthetne. Addig az egymástól eltérő döntéseket szükség esetén számításba kell venni. Mindazonáltal még egyszer fel kell hívni a figyelmet arra, hogy ezen esetek kivételesek. Egy teljes egyértelműséggel megfogalmazott és érvényességét illetően szemernyi kétségnek sem teret engedő választottbírói kikötés esetén az állami bíróságnak nincs oka arra, hogy a feleket ne utasítsa a New York-i Egyezménynek megfelelően a megkeresett választottbíró előtti eljárásra.

V – Végkövetkeztetések

74. A fenti megfontolásokra tekintettel a Bíróság számára azt javasolom, hogy a House of Lords előzetes döntéshozatalra utalt kérdésére a következő választ adja:

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelettel ellentétes egy tagállam bíróságának olyan intézkedése, amellyel valamely

személy számára megtiltják, hogy egy másik tagállamban bírósági eljárást indítson, vagy azt folytassa, azzal az indokolással, hogy az ilyen eljárás a bíróság szerint ellentétes valamely választottbírósági megállapodással.